

ISSN 1561-4999

ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК

ЮРИДИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

LAW HERALD

3'2007

В НОМЕРЕ:

- *Избирательное законодательство*
- *Правовая лексика и терминология*
- *Институты государства*
- *Органы самоорганизации населения*
- *Право, энергетика, экология*
- *«Знатоки Конституции Украины»*
- *Чемпионат Европы по футболу*

IN LEGIBUS SALUS

СОДЕРЖАНИЕ

**МЕТОДОЛОГИЯ ТЕОРИИ
И ПРАКТИКИ ЮРИСПРУДЕНЦИИ**

С. Павлов
Правова лексика та юридична тер-
мінологія у правових традиціях
України 4

С. Ковбасюк
Класифікація інститутів госу-
дарства 12

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ
И МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ**

Н. В. Мішина
Класифікація органів
самоорганізації населення 18

О. М. Алікова
Організаційно-правові форми
діяльності місцевих рад у сфері
фізичної культури і спорту 25

Ю. Бальцій
Організаційно-правові форми діяль-
ності міського голови в Україні . . . 30

ПРОБЛЕМЫ И СУЖДЕНИЯ

О. Квасніцька
Державна реєстрація суб'єктів гос-
подарювання як інститут
господарського права 34

В. Юрескул
Поводження з вторинними ресурса-
ми — особливий предмет правового
регулювання 38

В. Ожерельев
Энергоинформационный ресурс
экологического пространства как
объект правового регулирования . . 42

УКРАИНА И МИР

D. Yagupov
Privatisation of corrections
in the new millennium 48

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

М. Афанасьева
Первый всеукраинский брейн-ринг
«Знатоков Конституции Украины»
на кубок президента Одесской
национальной юридической
академии 54

ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО И ДОКУМЕНТЫ

Закон Украины «Об основных
началах государственного надзора
(контроля) в сфере хозяйственной
деятельности» 56

Закон Украины «Об организации
и проведении финальной части
чемпионата Европы 2012 года
по футболу в Украине» 68

Закон Украины «О государственной
системе биобезопасности при
создании, испытании, транспор-
тировке и использовании
генетически модифицированных
организмов» 74

Закон Украины «Про внесення змін
до Закону України «Про вибори
народних депутатів України»
та деяких інших законодавчих
актів України (щодо порядку
проведення позачергових виборів
до Верховної Ради України та
заміщення народних депутатів
України, повноваження яких були
достроково припинені)» 84

Закон України «Про внесення змін
до Закону України «Про закупівлю
товарів, робіт і послуг за державні
кошти» 97

Постанова Верховної Ради України
«Про Заяву Верховної Ради України
з приводу законодавчого врегулюван-
ня умов та процедур закупівель то-
варів, робіт і послуг за державні кошти
в Україні» 101

**ПРАКТИКА ЕВРОПЕЙСКОГО СУДА
ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА 103**

та фізичних осіб-підприємців як юридичний факт є господарсько-правовим актом і породжує насамперед господарсько-правовий статус і господарсько-правову здатність суб'єктів господарської діяльності.

Література

1. Адміністративне право України: Академічний курс: Підручник: У 2 т. Т. 1. Загальна частина. — К.: Юрид. думка, 2004. — С. 500.
2. Бахрах Д. Н. Адміністративное право: Учебник. — М., 1998. — Ч. 2. — С. 426.
3. Захаров В. А. Создание юридических лиц: правовые вопросы. — М.: НОРМА, 2002. — С. 60.
4. Про державну реєстрацію юридичних

осіб та фізичних осіб-підприємців. Закон України від 15 травня 2003 р. // Офіційний вісник України. — 2003. — № 25. — Ст. 1172.

5. Шербина В. С. Господарське право України: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — С. 32.
6. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / За заг. ред. В. К. Мамутова. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — С. 13.
7. Кирсанов А. Р. Регистрационное право — формирующаяся отрасль современного российского права // Бюллетень Министерства юстиции Российской Федерации. — 2001. — № 11. — С. 61.
8. Про внесення змін до деяких законів України: Закон України від 09.02.2006 р. // Голос України. — 2006. — 11 берез.

УДК 349.6:628.4(477)

В. Юрескул,

аспірантка кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Одеської національної юридичної академії

**ПОВОДЖЕННЯ З ВТОРИННИМИ РЕСУРСАМИ —
ОСОБЛИВИЙ ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Метою цієї статті є дослідження співвідношення понять відходи, вторинні ресурси, вторинна сировина та висловлення рекомендацій щодо вдосконалення правових актів стосовно підвищення рівня використання вторинних ресурсів. Аналізу вищезазначеної проблематики в нашій країні приділяли увагу Б. А. Горлицький та В. С. Міщенко. Зарубіжний досвід у цій сфері широко висвітлюється в праці провідного спеціаліста в галузі економіки розвідження з відходами Р. Мюрсея «Мета — Zero waste».

Відходи як об'єкт управління і державного регулювання мають дві особливості, обумовлені двома принципово різними їх властивостями.

З одного боку, відходи — це джерело негативної дії на людину і навколишнє середовище, з іншого — джерело постійно поповнюваних матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів.

Відповідно до Закону України «Про відходи» [1] відходи — будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. Все було б однозначним у цьому визначенні, якби не згадка про утилізацію. Утилізація передбачає використання деяких практично цінних властивостей того, що є

відходами, а раз так, то відходи переходять в сировину зі всіма впливаючими звідси наслідками [2].

Визначення поняття «відходи» в ДСТУ 3910-99 «Охорона природи. Поводження з відходами. Класифікація відходів. Порядок найменування відходів за генетичним принципом і віднесення їх до класифікаційних категорій», затвердженому наказом Держстандарту України № 167 від 8 вересня 1999 р., збігається з визначенням, що міститься в Законі «Про відходи». У Примітці 1 до цього визначення зазначено, що у довідці відходи виступають, з одного боку, як забруднення, що займають у ньому (довідці) певний простір та (або) спричиняють негативний вплив на інші живі і неживі об'єкти і субстанції, а з іншого — як вторинні матеріальні і енергетичні ресурси для можливої утилізації безпосередньо слідом за утворенням або після відповідного перероблення.

Вкрай важливим є зазначення того, що відходи є вторинними матеріальними і енергетичними ресурсами для можливої утилізації. Закон «Про відходи» визначає, що відходи як вторинна сировина — відходи, для утилізації та переробки яких в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови.

Пропонується не використовувати визначення «відходи» по відношенню до конкретних речовин, матеріалів або предметів, що підпадають за чинним законодавством під дану категорію. Адже вимоги щодо поводження з «відходами», що можуть бути вторинними матеріальними і енергетичними ресурсами, та відходами, що на даний момент не можуть бути вторинними матеріальними і енергетичними ресурсами, докорінно відмінні. Перші підлягають видаленню чи переробці для повторного їх залучення у господарську діяльність як матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, другі — для забезпечення захисту навколишнього середовища

і здоров'я людей. Коли для утилізації та переробки існують відповідні технології та виробничо-технологічні або економічні передумови, то відходи перетворюються на ресурс і повинен бути передбачений обов'язок їх утилізувати чи переробляти. Звичайно, закріплення цього обов'язку повинно супроводжуватися дієвим забезпеченням можливості його виконання. Зокрема, вважаємо за необхідне створення єдиного переліку існуючих відповідних технологій та виробничо-технологічних і/або економічних передумов для утилізації та переробки.

Л. Кремер пише, що де-небудь у світі відходи в якій-небудь формі мають вартість та енергетичну цінність [3]. В такому випадку він ставить під сумнів взагалі необхідність існування поняття «відходи». Вважається, що такий термін має існувати і критерієм розмежування тут служитиме існування відповідних технологій та виробничо-технологічних і/або економічних передумов для утилізації та переробки. Якщо речовини відповідають цьому критерію — це не відходи, якщо ж ні, то їх потрібно визначати як відходи та передбачати такі вимоги поводження з ними, що забезпечили б попередження їх негативного впливу на навколишнє середовище та здоров'я людей, а також — потенційну можливість для їх перетворення на вторинні ресурси. В даному випадку пропонуємо такі «не відходи» визначити як «вторинні ресурси» і регулювати поводження з ними за такою ж схемою, що і поводження з відходами. Тобто шляхом встановлення переліку речовин, матеріалів, предметів, на які розповсюджується даний режим, а також визначення конкретних обов'язків зі здійснення операцій щодо поводження з окремою речовиною, матеріалом чи предметом чи їх групою.

Вторинні ресурси — це будь-які матеріали, предмети, речовини, що утворюються внаслідок людської

діяльності, функціонування інших біологічних істот, природних та техногенних ситуацій, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки і власник яких їх позбавляється, має намір чи повинен позбавитися у встановленому законом порядку.

Прикінцевими положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відходів» [4] передбачалось, що Кабінет Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом повинен, зокрема, розробити відповідні проекти законодавчих актів, які регулювали б та стимулювали господарську діяльність у сфері поводження з вторинними матеріальними ресурсами. Постановою Верховної Ради України «Про стан виконання законодавства у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення» від 6 жовтня 2005 року [5] для ефективного розв'язання проблем поводження з відходами в Україні Кабінету Міністрів України було рекомендовано розробити та до 1 січня 2006 року внести на розгляд Верховної Ради України проекти законодавчих актів, які регулювали б та стимулювали господарську діяльність у сфері поводження з вторинними матеріальними ресурсами.

Аналіз усіх вимог, які висуваються щодо змін до Закону «Про відходи», свідчить, що вони (ці зміни) за своїм змістом та обсягом виходять за рамки мети та концепції самого закону, який визначено як базовий. І це є додатковим доказом необхідності окремого законодавчого врегулювання сфери рециклінгу матеріалів (відходів) [6].

Якщо концепція ставлення до відходів зміниться і відходи будуть розглядатися як ресурси, то відповідальність за зміну методів поводження з ними перейде до спеціалістів по ресурсах, які добувають, застосову-

ють та утилізують їх. Якщо виробники стануть турбуватися про відходи вже на стадії планування отримання і використання природних ресурсів, якщо перестануть вживати термін «відходи», а назвуть всі компоненти сировини своїми іменами і тут же намітять шляхи їх корисного використання, завдання побудови безвідходного господарства в цілому через деякий час буде вирішене [7].

Нещодавно в галузі управління відходами почала застосовуватися нова концепція — Zero waste, спрямована на вирішення завдання виключення відходів як таких. Згідно з цією концепцією, не буде більше відходів, від яких необхідно буде позбавлятися. Ніякі матеріали не будуть вважатися некорисними — замість цього буде підшукуватися спосіб їх використання. Найбільш новаторські мислячі теоретики Zero waste Міхаель Браунгарт та Вільям МакДонаф розрізняють два основні цикли: біологічний та технічний [8]. Біологічний цикл для продуктів, які складаються із здатних до біологічного розкладу матеріалів, що називаються «біологічними поживними речовинами». Вони можуть бути у безпечній спосіб повернені у навколишнє середовище після закінчення строку їх корисного використання та здатні зробити внесок у відновлення родючості ґрунту. Технічний цикл утворюється матеріалами на 100% придатними для вторинного використання та називаються «технічними поживними речовинами». Вони розробляються таким чином, що можуть залишатися в системах із замкненим контуром протягом всього свого життєвого циклу. Вироблення залишкових — непридатних для ринку продуктів, тобто продуктів, які неможливо використовувати або вживати зосереджені, які допустимі з точки зору екології і для яких не існує безпечних технологій переробки, у довгостроковій перспективі повинно бути припинене.

Принцип скорочення «кінцевих»

відходів, що розміщується на землі, як основний критерій оптимального поводження з відходами повністю виправданий і для України з її просторами та розмаїттям ландшафтів. Така стратегічна лінія забезпечує досягнення одразу трьох цілей: ресурсозбереження та енергозбереження; скорочення площ під полігонами-звалищами, що поверне у господарське користування сотні гектарів земель; різке зниження екологічного впливу накопичень відходів на довкілля, зокрема на поверхневі та підземні води [9].

Під вторинною сировиною пропонується розуміти тільки ту частину вторинних ресурсів, які використовуються або призначені й підготовлені відповідним чином для використання замість звичайних («первинних», традиційних) видів сировини, матеріалів і паливно-енергетичних ресурсів протягом терміну, визначеного законодавством. Основним критерієм для визначення вторинних ресурсів як вторинної сировини пропонується вважати наявність документа, підтверджуючого фактичне використання певної кількості вторинних ресурсів або намір (рішення) їх власника використовувати цю кількість вторинних ресурсів у власному виробництві (або відвантажити його іншим споживачам для господарського використання), незалежно від того, чи утворилися ці вторинні ресурси у власному виробництві або право власності на них придбане іншим шляхом (на підставі договорів купівлі-продажу, міни, дарування і т.д.). Документами, підтверджуючими фактичне або передбачуване використання вторинних ресурсів в господарських цілях, можуть бути: договори постачання-відвантаження або купівлі-продажу вторинних ресурсів для їх використання в господарських цілях.

Аналітики, що займаються дослідженням ринку, відзначають ріст «зеленого» та «етичного» споживання як більш широкої постіндустріальної

тенденції. в рамках якої товари ціняться не лише за свої споживчі якості, але й за етичні принципи, які вони представляють. Люди хочуть купляти товари, виготовлені із вторинної сировини не тому, що вони кращі (їх, як правило, неможливо відрізнити від звичайних товарів), а тому, що такі товари наносять меншу шкоду навколишньому середовищу.

Уявляється доцільним виділити вторинні ресурси і відносини, що виникають при поводженні з ними, як особливий предмет правового регулювання. Це сприятиме підвищенню ефективності використання матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів в економіці, зниженню рівня забруднення навколишнього середовища, стабільному забезпеченню промисловості, сільськогосподарства, будівництва, експорту вторинною сировиною тощо. Людство зараз знаходиться на шляху переходу від економічної схеми «товар — гроші — товар» до схеми «екосистема — природні ресурси — товар — гроші — відновлення ресурсів і екосистем» [10]. На нашу думку, необхідним є розроблення спеціальних нормативно-правових актів, що забезпечило б цьому переходу більшу ефективність.

Відходи як об'єкт управління і державного регулювання з одного боку є джерелом негативної дії на людину і навколишнє середовище, з іншого — джерелом постійно поповнюваних матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів. Аналізу вищезазначеної проблематики приділяли увагу Б. А. Горлицький, В. С. Міщенко, Р. Мюррей. Дана стаття має метою дослідити співвідношення понять відходи, вторинні ресурси, вторинна сировина та надання рекомендацій щодо вдосконалення правових актів стосовно підвищення рівня використання вторинних ресурсів. Уявляється доцільним виділити вторинні ресурси і відносини.

що виникають при поводженні з ними, як особливий предмет правового регулювання.

Література

1. Про відходи: Закон України від 5 березня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 36–37. — Ст. 242.

2. Горлицький Б. А. О согласовании понятий «отходы» и «вторичное сырье» // Сборник 2-й Международной конференции «Сотрудничество для решения проблемы отходов», 9–10 февраля 2005 г. Харьков // waste.com.ua/cooperation/2005/index.html.

3. Кремер Л. Политика переработки отходов в ЕС: тенденции и перспективы // Экологическое право. — 2002. — № 2. — С. 48.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відходів. Закон України від 7 березня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 31. — Ст. 214.

5. Про стан виконання законодавства у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення: Постанова Верховної Ради України від 6 жовтня 2005

року // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 49. — Ст. 525.

6. Міщенко В. С. Проблеми нормативно-правового забезпечення поводження з відходами в Україні // Відходи виробництва та споживання: Зб. інформаційно-аналітичних матеріалів для органів місцевого самоврядування, міністерств, відомств, що регулюють сферу поводження з відходами, та підприємницьких структур. — К., 2006. — С. 141.

7. Отходы: как с ними быть? — М.: Знание, 1982. — С. 5.

8. Мюррей Р. Цель — Zero Waste: Пер. с англ. — М.: ОМНО «Совет Гринпис», 2004. — С. 36.

9. Горлицький Б. О. Поводження з побутовими та промисловими відходами — основні зміни стратегії та тактики // Відходи виробництва та споживання: Зб. інформаційно-аналітичних матеріалів для органів місцевого самоврядування, міністерств, відомств, що регулюють сферу поводження з відходами, та підприємницьких структур. — К., 2006. — С. 122.

10. Шафоростова М. Н., Синельников Р. Г. Экологический аудит промышленных отходов как организационно-экономический инструмент рационального природопользования // Менеджер. — 1998. — № 2. — С. 94.

УДК 349. 6

В. Ожерельев,

соискатель кафедры аграрного, земельного и экологического права Одесской национальной юридической академии

ЭНЕРГОИНФОРМАЦИОННЫЙ РЕСУРС ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА КАК ОБЪЕКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Экологическое пространство — продукт эволюции и неотъемлемая часть физического пространства — подпространство физического пространства Вселенной. На Земле динамическая структура экопространства сформировалась в процессе вза-

имодействия нашей планеты с её космическим окружением — в системе гравитационных и электромагнитных полей, в первую очередь, со спутником Луной и нашей звездой — Солнцем.

Уникальные астродинамические